

Библиотека Российской академии наук (Санкт-Петербург, Россия)
Санкт-Петербургский Государственный Политехнический
университет Петра Великого
(кафедра международных отношений, Санкт-Петербург, Россия)
Национальный музей Тараса Шевченко (Киев, Украина)
«Восточноевропейский славянский университет» (Ужгород, Украина)
Всеукраинское координационное бюро ЮНЕСКО
«Образование взрослых Украины»

Материалы
XIX Международного научного семинара
«Киев в жизни и творчестве деятелей
науки и культуры (XVIII - пер. пол. XX вв.)»

9 октября 2019 года

*Под общей редакцией Т.Н. Лебединской,
кандидата философских наук, профессора,
члена Национального Союза писателей Украины;
В.П. Леонова, доктора педагогических наук, профессора,
почетного академика Академии наук высшей школы Украины*

Санкт-Петербург
2019

Материалы XIX Международного научного семинара «Киев в жизни и творчестве деятелей науки и культуры (XVIII–пер.пол. XX вв.)», 9 октября 2019 года / Под общей редакцией Т.Н. Лебединской, В.П. Леонова. – С.-Петербург-Нежин: ЧП Лысенко Н.М., 2019. – 432 с.

Редакционная коллегия: **С.И. Болтвиев**, доктор психологических наук, профессор, заведующий отделом развития молодежной политики Государственного института семейной и молодежной политики Украины (Украина); **Н.В. Колпакова**, кандидат педагогических наук, зам. директора по научной работе Библиотеки Российской академии наук (Россия); **Т.И. Конончук**, кандидат филологических наук, профессор, заведующая кафедрой украинской филологии и общественных наук Академии адвокатуры Украины (Украина); **С.С. Лебедева**, доктор педагогических наук, профессор Санкт-Петербургского государственного института психологии и социальной работы (Россия); **С.Н. Погодин**, доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой международных отношений Санкт-Петербургского Государственного Политехнического университета Петра Великого (Россия); **Л.И. Ромашенко**, доктор филологических наук, профессор кафедры украинской литературы и компаративистики Черкасского национального университета имени Богдана Хмельницкого (Украина); **В.А. Сидоренко**, кандидат филологических наук, доцент кафедры славянской филологии, компаративистики и перевода Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя (Украина); **О.В. Скворцова**, кандидат педагогических наук, заместитель директора по научной работе Библиотеки Российской академии наук (Россия); **В.Ю. Тегза**, доктор медицинских наук, профессор Санкт-Петербургской военно-медицинской академии, председатель Украинской национально-культурной автономии Санкт-Петербурга (Россия); **Т.В. Цимбал**, доктор философских наук, академик НАВО, профессор кафедры философии и социальных наук Государственного высшего учебного заведения «Криворожский национальный университет» (Украина).

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакторов. За достоверность фактов, цитат, собственных имен, ссылок на литературные источники и другие сведения ответственность несут авторы публикаций.

Выражаем благодарность за помощь в организации и проведении XIX Международного научного семинара «Киев в жизни и творчестве деятелей науки и культуры (XVIII – пер.пол. XX в.)» сотрудникам Библиотеки Российской академии наук; директору Библиотеки РАН **И.М. Беляевой**, ученому секретарю Библиотеки РАН **В.А. Клишевой**; генеральному директору юридической фирмы **И.Н. Малтызу**.

Издание материалов осуществлено при финансовой поддержке **Надии Казимиры** и **Юрия Дзьобы** (Канада), **В.Ю. Тегзы** и **Т.Н. Лебединской** (Санкт-Петербург, Россия)

СОДЕРЖАНИЕ

Приветствие участникам семинара	8
Леонов В.П. Исследование почтаевских старопечатных книг в Библиотеке РАН и Национальной библиотеке Украины им. В.И. Вернадского	12
Лебедева С.С. Социально-нравственные мотивы в творчестве киевских духовных писателей XIX в.....	16
Лебединский И.Л. Как работают гении (на примере А.С. Пушкина: к 220-летию со дня рождения)	27
Лебединская Т.Н. И.И. Козлов и его сочинения, поэма «Княгиня Наталья Борисовна Долгорукова» (к 240-летию со дня рождения И.И. Козлова).....	50
Наумова Н.Г. Поэма «Чернець» І.І. Козлова і поема «Чернець» Т.Г. Шевченка (спроба порівняльного аналізу однойменних творів)	58
Холоша Т.А. Автограф невідомого на виданні О.С. Грибоєдова «Горе от ума» (1879) в колекції Національного музею Тараса Шевченка: до питання авторства	66
Каров А.Н. Об оценке Петербургским цензурным комитетом «Мертвых душ» Н.В. Гоголя (к 210-летию со дня рождения)	74
Сквира Н.М. Киевские локусы в творчестве Пушкина и Гоголя.....	77
Лебединская Т.Н. «Чигиринский Торбанист-певец» в переводе О.А. Лепко: к 180-й годовщине первого издания «Кобзаря» Т.Г. Шевченко.....	87
Брижицкая С.А. Київ Миколи Лєскова.....	89

Лебединская Т.Н., Тегза В.Ю. «Читайте его, и Вы узнаете великую душу...» (к 130-летию со дня опубликования «Автобиографии Н.И. Костомарова»).....	99
Цимбал Т.В. «Київська гавань» Олександра Купріна (до 150-ліття з дня народження).....	103
Лебединский И.Л. «Сила человеческого слова» (к 90-летию со дня смерти В.В. Маяковского)	114
Сидоренко В.А. «Мне дали имя при крещенье – Анна» (к 130-летию со дня рождения Анны Ахматовой)	122
Лебединский И.Л. Вереснева осінь Миколи Шпака (економічно-математичне дослідження творчості поета: до 110-ліття з дня народження).....	134
Лебединский И.Л. Статистические исследования поэтического творчества В. Сосюры.....	140
Ромащенко Л.И. Київ у житті і творчій долі Зінаїди Тулуб.....	144
Глоба Л.Г., Нечитайло У.П. Коли цвітуть каштани... (до 60-річчя з дня першого виконання пісні на слова А.С. Малишка «Київський вальс» в кінофільмі «Літа молодії»).....	159
Осипова Г.С. Л.С. Кулжинская и ее вклад в развитие библиотеки Нежинской высшей школы в 20-е годы XX столетия (к 200-летию библиотеки Нежинской высшей школы)	168
Повалий В.И. Киевские святые в прошлом и настоящем	182

Шиленко Ю.А. Київський архітектор Іван Штром і Тарас Шевченко – учні Петербурзької Академії мистецтв	186
Панчук М.В., Цветкова А.Н. Марія Башкірцева – «Бальзак у живопису» (до 135-річчя з дня смерті)	193
Конончук Т.И. Що є істина, або Творчі шукання живописця Миколи Ге	198
Чуйко Т.П. Київська Пріорка у роботах художника Фотія Красицького.....	214
Беличко Н.Ю. Пейзажна живопись Владимира Орловского киевского периода творчества (1886-1914).....	219
Братанюк В.И. «Красота спасет мир» (Воспоминания о встречах с мастером – Т.Н. Яблонской).....	226
Скавронский П.С. Творчий шлях Олександра Туранського.....	234
Шкавро З.Н. Використання творчого спадку Т. Шевченка при визначенні інтегрального типу інформаційного метаболізму України	242
Кудина В.В. «Я взявся за важку, але високу та благородну справу» (Педагогічний подвиг М.І. Пирогова).....	249
Болтивец С. И., Галушко Е. В. Київська родина Сікорських	258
Ромащенко Л.И. Лінгвістичні роздуми не-лінгвіста над новим варіантом Українського правопису	271
Сведения об авторах	279
Приложение	283

*Вся честь, и слава, и величие
И глава всем землям Русским – Киев*

Никоновская летопись

**УВАЖАЕМЫЕ УЧАСТНИКИ XIX НАУЧНОГО СЕМИНАРА
«КИЕВ В ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСТВЕ ДЕЯТЕЛЕЙ НАУКИ И КУЛЬТУРЫ»!**

ДОРОГАЯ ТАТЬЯНА НИКОЛАЕВНА!

Уже в девятнадцатый раз наш семинар объединяет исследователей из разных стран, неравнодушных к проблемам искусства, литературы, просвещения. Тема сегодняшнего семинара – важна и актуальна, поскольку именно Киев стал в своё время колыбелью, где сформировались восточнославянские культурные традиции. Здесь жили и творили многие поколения русских и украинских деятелей науки и культуры. Многие из них стали частью истории этого города, некоторые почти забыты или известны только узкому кругу специалистов, а возвращаются очень часто широкой аудитории благодаря докладам, подготовленным для нашей конференции.

Хотелось бы поблагодарить коллектив Библиотеки Российской Академии Наук за многолетнее плодотворное сотрудничество, за интересные выставки, понимание и гостеприимство.

Низкий поклон Татьяне Николаевне Лебединской, которая на протяжении 19 лет была не просто организатором этого семинара и редактором сборников материалов, она стала его душой и сердцем. Её бескорыстная, поистине подвижническая деятельность, направленная на возрождение культурного наследия, духовности славянских народов, восхищает и заслуживает глубочайшего уважения.

Желаем всем участникам семинара творческих успехов, новых открытий, воплощения в жизнь всех замыслов.

Сидоренко В.А., доцент
кафедры славянской филологии,
компаративистики и перевода
НГУ имени Николая Гоголя

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ
КООРДИНАЦІЙНЕ БЮРО
Міжнародної громадсько-
державної програми
«ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ УКРАЇНИ»

за сприяння Інституту ціложиттєвого
навчання ЮНЕСКО

Офіс 5, вул. Експланадна, 17-А, Київ, 01001,
Україна Тел.: (068)3504986

сайт: <http://ua-ed.narod.ru>

<https://www.facebook.com/boltivetssergij>

e-mail: boltivetssergij@i.ua

UKRAINIAN
COORDINATION BUREAU of
INTERNATIONAL ADULTS
EDUCATION PROGRAM
with assistance by the UNESCO

Institute for Lifelong Learning

Office 5, st. Explanadna, 17-A, Kyiv, 01001,

UKRAINE Tel: (068)3504986

site: <http://ua-ed.narod.ru>

<https://www.facebook.com/boltivetssergij>

e-mail: boltivetssergij@i.ua

27 червня 2019 року № 1522

Учасникам і учасникам ХІХ Міжнародного семінару «Роль Києва в житті і творчості діячів науки і культури (ХVІІІ – початку ХХ століття)»

Високошановні учасниці і учасники! Пані та панове!

Київський офіс Всеукраїнського координаційного бюро ЮНЕСКО «Освіта дорослих України» вітає учасниць і учасників ХІХ Міжнародного семінару «Роль Києва в житті і творчості діячів науки і культури ХVІІІ – початку ХХ століття». Нинішній, ХІХ-й науковий семінар, є визначною подією у втіленні Конвенції ООН про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, до якої належать величні артефакти тисячолітньої духовної місії Києва, пам'ять про яку береже Софійський собор (1011-1037 рр.), Золоті Ворота, Андріївська та Кирилівська церкви, інші культурні і наукові надбання Києва, що мають всесвітнє значення.

Два останні століття, яким присвячена проблематика семінару, охоплюють життя і творчу діяльність людей, які мешкали у вічному місті, творили і передавали у спадок нащадкам неповторну спадкоємність духовної, культурної і наукової місії Києва.

Я бажаю натхнення і наснаги у спільному осмисленні і обговоренні результатів наукових, зокрема архівних, літературознавчих, історичних пошукувань, завдяки яким проведення ХІХ семінару стало можливим.

Я впевнений, що нинішня зустріч сучасних дослідників у цій царині відкриє нові обрії усвідомлення наукових проблем, які заслуговують на подальше розроблення.

Користуючись цією нагодою, засвідчуємо вам високу повагу і шану та висловлюю мої найкращі побажання.

З повагою –

Голова Всеукраїнського координаційного Бюро
«Освіта дорослих України»

Міжнародного Інституту ціложиттєвого навчання
ЮНЕСКО, доктор психологічних наук,

професор Сергій Болтівець